

DÔVODOVÁ SPRÁVA

A. Všeobecná časť

Návrh zákona o Slovenskej televízii a rozhlase a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „návrh zákona“) je zaradený do legislatívneho procesu na základe Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2023-2027 schválené Národnou radou SR 23.11.2023. V Programovom vyhlásení vlády sa, okrem iného, uvádza, že verejnoprávne médiá musia zabezpečovať nezávislú a objektívnu žurnalistiku. Zároveň musia podporovať kvalitnú pôvodnú slovenskú televíznu a rozhlasovú tvorbu. Za týmto účelom vláda presadí právny a ekonomický rámec rozdelenia Rozhlasu a televízie Slovenska (RTVS) na dve nezávislé verejnoprávne mediálne inštitúcie - Slovenskú televíziu a Slovenský rozhlas, prípadne zváži iné riešenie ako posilniť verejnoprávnosť RTVS.

- Návrh zákona neprináša formálne rozdelenie týchto dvoch inštitúcií, vytvára však podmienky na ich samostatný rozvoj s ich špecifikami, prináša vyššiu mieru odpolitizovania procesov pri voľbe generálneho riaditeľa inštitúcie, kreovaní rady Slovenskej televízie a rozhlasu (ďalej len „STVR“) a zavádza nový inštitút etickej komisie, ktorá bude poradným orgánom rady. Zmeny v systéme fungovania verejnoprávneho vysielateľa vyplývajú z negatívnych skúseností získaných z doterajšieho vykonávania zákona o RTVS a skúseností z aplikácie rôznych modelov zahraničných verejnoprávnych vysielacích inštitúcií.

- Návrh zákona a úprava procesov reaguje predovšetkým na podnety verejnosti, odborných organizácií, združení, orgány samosprávy a mimovládny sektor. Tieto požadujú zlepšiť súčasný stav a priblíženie sa k objektívnosti vysielania. Podľa nich vysielacia verejnoprávna inštitúcia nenapĺňa svoje verejnoprávne poslanie a tieto základné atribúty verejnoprávnosti opustila.

- Pôvodné spojenie STV a SRO od roku 2011 neprinieslo očakávanú zmenu vo väčšine zámerov predkladateľov, a to ani po následných novelizáciách zákona č. 532/2010 Z. z. o RTVS. Atribúty verejnoprávnosti, nezávislosti, objektívnosti, pravdivosti, transparentnosti deklarované v dôvodovej správe k návrhu zákona o zlúčení, ako aj lepšia efektivita využívania zverených verejných financií, sa nenaplnili. Tvorba a vysielanie oboch verejnoprávnych inštitúcií sa v súčasnom období minimálne líšia od iných komerčných médií hlavného prúdu. Spravodajstvo a publicistika v slovenskej televízii a slovenskom rozhlase sa

stali zjednotením do RTVS postupne iba prívieskom ideologického a politického ťaženia súkromných médií, pričom sa často nevyhýbajú ani bulvárnemu spracovaniu tém, vrátane osobných napádaní. Ich verejnoprávny charakter a objektívnosť neochránil ani výber koncesionárskych poplatkov, formálne prezentovaný ako účasť verejnosti zabezpečujúci nezávislosť televízneho a rozhlasového vysielať.

- V RTVS sa vytvorilo názorovo unifikované prostredie s veľkým zúžením oponentúry a tvorivej diskusie, čo viedlo k postupnému vytláčaniu až odstráneniu plurality v tvorbe, k presadzovaniu jednotného názoru, ale najmä k úplnému potlačeniu serióznej vnútornej diskusie a prezentácii rozličných názorov a postojov. Podiel na zvýšenom tlaku na unifikácii a znížení slobody a nezávislosti tvorby mal aj presun veľkej časti tvorcov a redaktorov do externého prostredia. Pritom aj v prijatom Európskom akte o slobode médií sa v pozícii Európskeho parlamentu a Európskej rady hovorí, že vo verejnoprávných médiách je potrebné plne zabezpečiť pluralitu informácií, redakčnú nezávislosť v súlade s objektívnosťou a verejnoprávnymi princípmi a čo najviac znížiť politické vplyvy na kreovanie orgánov a tvorbu najmä pri spravodajstve a publicistike. V bode (27) sa píše, že „poskytovatelia verejnoprávných médií zohrávajú na vnútornom trhu s mediálnymi službami osobitnú úlohu tým, že ako súčasť svojho poslania zaisťujú, aby občania a podniky mali prístup k ponuke rôznorodého obsahu vrátane kvalitných informácií a k vyváženému mediálnemu pokrytiu. Zohrávajú dôležitú úlohu pri presadzovaní základného práva na slobodu prejavu a informácií tým, že ľuďom umožňujú vyhľadávať a prijímať rôzne informácie pri presadzovaní hodnôt demokracie, kultúrnej rozmanitosti a sociálnej súdržnosti. (Verejnoprávne médiá) poskytujú fórum na verejnú diskusiu a sú prostriedkom na podporu širšej demokratickej participácie občanov“.

- Z vysielať SRO aj STV sa stratil kritický, širokospektrálny pohľad na javy a udalosti v spoločnosti a RTVS. Ako jednotná inštitúcia sa sústreďí len na hľadanie formálnych spojení oboch verejnoprávných vysielateľov s okrajovým rešpektom k ich tvorivým, technickým, či technologickým špecifikám. Je teda možné po rokoch pôsobenia STV a SRO v jednej inštitúcii pod zákonom č. 532/2010 Z. z. konštatovať, že zámery a úmysly predkladateľov sa minuli účinku. V súčasnosti je ohrozený verejnoprávny charakter vysielať a svojim obsahom a kvalitou spracovania programov verejnej služby zaostáva za potrebami slovenskej spoločnosti. Naopak, pri STV čiastočne a pri SRO vo veľmi veľkej miere sa stratila bývalá osobitá identita týchto verejnoprávných médií. Museli byť pri plnení zákonom stanovených úloh každoročne dotované miliónmi eur zo štátneho rozpočtu

prostredníctvom zmluvy zo štátom. Bez politicky vyjednaných dotácií by RTVS nedokázala predísť ďalšiemu zadlžovaniu verejnoprávneho vysielania, plnohodnotne plniť služby verejnosti a zostala by v hlbokom finančnom deficite.

- Nezávislosť verejnoprávnych médií je kľúčovým faktorom pre zabezpečenie prístupu občanov k nestranným kvalitným informáciám. RTVS teda mala zohrávať rozhodujúcu úlohu pri formovaní verejnej mienky a poskytovaní informácií pre občanov, ktoré sú dôležité pre ich aktívnu účasť na demokratických procesoch. V prostredí koexistencie verejných a súkromných poskytovateľov mediálnych služieb by verejnoprávna STV a SRO, ako uvádza aj Akt o slobode médií, ...“mali podporovať pluralitu médií, hospodársku súťaž, v mediálnom sektore vytvárať širokú škálu obsahu, ktorý zodpovedá rôznym záujmom, perspektívam a demografii a ponúkať alternatívne pohľady a programové možnosti“... Verejnoprávnym médiám v SR sa však túto úlohu práve pre ich unifikáciu v tvorbe, spravodajstve a publicistike plniť nedarí, názorovo splynuli s komerčným prostredím. Z dlhodobých prieskumov verejnej mienky rôznych agentúr je zrejmé, že dôsledku neobjektívneho podávania správ verejnoprávnych i súkromných médií sa občania prikláňajú k alternatívnymi zdrojom informácií, najmä tým, ktoré sú dostupné na online platformách.

- Návrhom zákona sa navrhuje zriadiť poradný orgán rady- etickú komisiu. Etická komisia bude dohliadať na dodržiavanie etických noriem novinárskej práce v STVR a zároveň navrhovať príslušné opatrenia s cieľom zabezpečiť dodržiavanie týchto etických noriem.

- Ďalším kľúčovým prvkom v postavení médií verejnej služby bolo zrušenie koncesionárskych poplatkov v roku 2023 a financovanie médií verejnej služby plne zo štátneho rozpočtu SR. Nová zákonná úprava rešpektuje túto skutočnosť, preto sa objektívne menia podmienky činnosti kontrolných a správnych a riadiacich orgánov tejto inštitúcie. Návrh zákona explicitne stanovuje postup tvorby rozpočtu a kontrolu financovania expertami v Rade STVR. Predkladateľ návrhu zákona rešpektuje, že poskytovatelia verejnoprávnych médií súťažia so súkromnými mediálnymi podnikmi a online platformami, a preto sú povinní rešpektovať mnohé limity vyplývajúce z iných zákonných ustanovení, napr. zákona o reklame.

- Návrh zákona rešpektuje, že STVR ako inštitúcia združujúca verejnoprávne médiá, je poskytovateľ mediálnych služieb a je poverený vykonávaním verejnoprávneho

poslania podľa vnútroštátneho práva a ktorý na vykonávanie takéhoto poslania dostáva finančné prostriedky z vnútroštátnych verejných zdrojov, konkrétne zo štátneho rozpočtu.

- Návrh zákona je v súlade s nariadeniami Európskej komisie a Európskeho parlamentu, pretože poskytuje záruky nezávislého fungovania verejnoprávných médií STVR. Zabezpečuje tiež, aby tvorcovia verejnoprávných médií boli redakčne a funkčne nezávislí a aby svojmu publiku poskytovali pluralitu informácií a názorov nestranným spôsobom v súlade so svojím poslaním verejnoprávnej služby. (Túto úlohu vymedzuje protokol (29) Aktu...) Návrh zákona zabezpečuje podľa toho istého bodu protokolu, aby postupy menovania a odvolávania najvyššieho riadiaceho pracovníka (GR) alebo členov Rady verejnoprávnej STVR boli transparentné a zameriavali sa na zaručenie nezávislosti poskytovateľov verejnoprávných médií.

- Tak ako uvádza táto dôvodová správa, ide o mnohé zásadné zmeny vo filozofii a organizácii verejnoprávných médií, ktoré je potrebné riešiť komplexným spôsobom v rámci nového zákona, ktorý predkladateľ predložil do legislatívneho procesu.

- Vláda Slovenskej republiky sa vo svojom programovom vyhlásení zaviazala vytvoriť nový legislatívny rámec financovania, organizácie a fungovania verejnoprávných médií - Slovenskej televízie (STV) a Slovenského rozhlasu (SRO). Cieľom návrhu zákona je predovšetkým v období meniaceho a rozvíjajúceho sa mediálneho priestoru posilniť ich verejnoprávny charakter, zabezpečiť dodržiavanie plurality a princípov demokracie a slobodnej tvorby. Nový zákon umožní aj špecifický rozvoj týchto národných inštitúcií v prudko sa meniacom konkurenčnom prostredí.

- Podľa judikatúry Ústavného súdu SR (II. ÚS 575/2012) nemožno funkciu generálneho riaditeľa Rozhlasu a televízie Slovenska považovať za volenú a inú verejnú funkciu v zmysle čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), z čoho vyplýva, že funkcia generálneho riaditeľa Rozhlasu a televízie Slovenska nespadá pod rozsah funkcií chránených základným právom na prístup k volenej a inej verejnej funkcii zaručeným čl. 30 ods. 4 ústavy. Z uvedeného dôvodu predkladateľ považuje za potrebné zdôrazniť, že ak by bola hlavným cieľom predkladanej právnej úpravy výlučne personálna výmena súčasného generálneho riaditeľa, na dosiahnutie uvedeného cieľa by bola postačujúca novela zákona č. 532/2010 Z. z. o RTVS a nebolo by potrebné zriaďovať novú inštitúciu, ktorá je právnym nástupcom Rozhlasu a televízie Slovenska. Z dôvodu, že zámerom predkladanej právnej úpravy je vytvorenie novej inštitúcie – verejnoprávneho vysielateľa, ktorá bude mať nový

názov, a ktorá bude objektívne napĺňať verejnoprávny charakter vysielania, predkladateľ sa rozhodol predložiť nový návrh zákona, ktorým sa zruší aktuálne platný a účinný zákon o RTVS a nepristúpil iba k novelizácii tohto zákona.

- Predkladateľ pri tvorbe návrhu zákona pristúpil aj k zmene názvu verejnoprávneho vysielateľa. Súčasný spoločný názov inštitúcie pre slovenské verejnoprávne médiá Rozhlas a televízia Slovenska degraduje štátotvorný (slovenský) národ na región Slovensko, pretože namiesto prívlastku „slovenský“, „slovenská“ (aký) označujúci štátotvorný národ je v názve použité územné označenie verejnoprávnych médií Slovenska (koho, čoho). V súčasnosti používané logo tejto inštitúcie navyše z názvu úplne anulovalo Slovensko nahradením písmena S (označujúceho Slovensko) dvojbodkou.

Súčasným názvom tejto inštitúcie sa Slovenská republika odlišuje od väčšiny európskych štátov, ktoré štandardne v názvoch svojich verejnoprávnych inštitúcií uvádzajú adjektívum štátotvorného národa, napr. Česká televize (ČT), Österreichisches Rundfunk (ORF), Magyar Televízió (MTV), France Télévisions (France TV), British Broadcasting Corporation (BBC), Sveriges Television (SVT), Zweites Deutsches Fernsehen (ZDF), Hrvatska radiotelevizija (HRT) a pod.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, so zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi Slovenskej republiky, medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj s právom Európskej únie.

Návrh zákona nemá vplyvy na rozpočet verejnej správy, nemá vplyv na podnikateľské prostredie, nemá sociálne vplyvy, nemá vplyvy na životné prostredie, nemá vplyvy na manželstvo, rodičovstvo a rodinu, nemá vplyvy na informatizáciu spoločnosti a nemá vplyvy na služby pre občana.